

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1725

Casus XXXV. De Bello & Duello.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39911

famæ & honoris, cum tamen bona famæ sint altioris ordinis, ergo nec invasorem temporalium bonorum. *2dò: Exod. 22.* reputatur homicida, qui furem diurnum occidit. *3. C. suscepimus de homicidio*, dicuntur peccasse, qui pro conservandis rebus transitoriis fures occiderant. *4.* Aliàs etiam possent occidi testes iniqui, & Judex, qui cum gravissimo damno meo iniquam feret sententiam. *5.* Ordo charitatis exigit bonum vitæ præponi temporalibus. *6. ad. n. C.* honor non est tam necessarius ad conservandam vitam quam bona temporalia, & occisio calumniatoris non est medium aptum recuperandi honoris, ut supra ostensum est; *Ad 2.* Lex illa judicialis agit de foro externo, in quo occidens furem diurnum

præsumitur excessisse moderamen inculpatæ tutelæ, eò quòd fur diurnus clamando vel aliter facile abigi, aut saltem dignosci, & apud judicem accusari possit; secus, & ipse licitè occidi poterit. *Ad 3.* Dicitur C, loquitur de iis, qui excefferant moderamen. *Ad 4. n. C.* occidere testem vel judicem est contra bonum commune; eò quòd homines meritò detererentur à ferenda sententia, & testimonio etiam justo, quod non tenet de occisione furis privati; *Ad 5.* Ordo charitatis tunc ad summum exigit vitam proximi præponi, si proximus sit in gravi vel extremâ necessitate, in quali non est iniquus invasor; Resolutio Casus satis conflat ex præmissis, ea repetere superfluum duco.

CASUS XXXV.

De Bello & Duello.

PYRRHUS Princeps interrogat ex Consiliariis *1. Qualiter liceat bellum off- & defensivum; 2. Quid si causa bellandi sit dubia, vel solum probabilis; an adsit odium, vana gloria; 3. An in belli socios vocari possint infideles, 4. An quis militare possit in bello injusto, vel sub Principe A catholicico. 5. Quid in dubio. 6. An fides & pacta servanda hostibus infidelibus vel hereticis, num in his Papa dispensare possit, 7. An li-*
R. D. Jansen Pars I.

ceat duellum ad propulsandam notam infamiae, 8. An ad determinandam litem, 9. Ad finiendum bellum. 10. An saltem liceat in loco condicto comparere ex gravi metu vel cum scitur pugnam esse impediendam. 11. Quas penas incurrant Principes duella permit- tentes, duellantes, cooperantes, spectantes, Clerici. 12. Quid de privatione sepultura. 13. An hæc pena incurran- tur ipso facto, & ab iis absolvere possint regulares. 14. Quibus casibus
Bb *iffa*

iste poene non incurrantur. Pro resolu-

I. QUÆR. I. Quid & quotuplex sit bellum?

℞. Bellum est pugna multitudinis contra multitudinem extraneam; quæ differt à seditione, quæ est concitatio civium ad pugnam; à rixa quæ est pugna paucorum; à duello quæ est pugna singularis ex condicito.

2. Bellum aliud est defensivum, quo vis iniqua repellitur, & hoc cuivis privatâ autoritate licitum est, defensio enim est juris naturalis, cum hâc tamen disparitate, quod privatus non possit plus facere, quam præcisè opus est ad propulsandam vim iniquam; potestas autem publica potest ultra procedere ad bellum offensivum, in vindictam illatæ injuriæ; ut verò bellum offensivum, quo vis infertur, justum & licitum sit, requirit sequentes condiciones: *imò* ut geratur à Principe vel Magistratu superiore non agnoscente. *S. Tho. 2. 2. q. 40. a. 1. & ibid. Cajet. Arrog. Bann. Valent. Saar. d. 13. de charit. Sect. 2. n. 1. Dicast. à n. 282.*

2. Ut fiat ex justa causa v. g. ad recuperanda injustè ablata, ad restituendam pacem, & securitatem publicam, ad subjungendos rebelles. In dubio, an subsit justa belligerandi causa, Princeps, Consiliarius, omnesque cooperatores peccant gravissimè bellum inferendo cum obligatione compensandi omnia damna inde exorta; tenetur ergo habere judicium saltem præ-

cticè certum de justitiâ belli; si pro utraque parte stet æqualis probabilitas & simul pro una possessio, illa bello impeti non potest, sicut non potest condemnari à judice. *310*: Ut non fiat ex odio, vanâ gloriâ, aut privatâ vindictâ, sed amore boni communis; defecto tamen hujus conditionis, dummodo aliunde adsit justa bellandi causa, non erit obligatio restitutionis: sed quid si Princeps Catholicus in belli socios vocaret vel etiam juvaret infideles? *℞.* Id ex natura sua non esse malum, præsertim si bellum geratur contra alios infideles, ordinariè tamen non licet Principi Christiano uti auxilio infidelium contra Christianos ob gravissima scandala & mala inde oriri solita, eò quod nec fœdera servant, nec personis, locis aut Reliquis Sacris honorem deferant, omnia profanent, infantes ad seducendum abripiant. *Sylvius. Rodrig. Regin. L. 21. n. 100.* ex dictis

Inferes seqq. 1. In bello evidentè injusto nemo militare potest, ut per se patet; quare gravissimè peccant, qui in bello religionis assistunt Principi Acatholico, vel infideli; ejusmodi enim bellum cum tendat in destructionem Ecclesiæ, & propagationem infidelitatis, justum esse non potest; si Princeps Acatholicus contra Catholicum gerat bellum justum, per se loquendo non est illicitum sub illo militare, dummodo absit periculum perversionis, & scandali, & sacrilegii.

2. Si dubium sit de justitia belli, sub-

diti

di & milites antecederent inscripti possant & tenentur Principi bellum imperanti obedire. *Gloss. in C. quid culpatis 23. q. 1.* quia possessio est pro auctoritate Superioris, idque exigit bonum commune. Aliud est de extraneis, qui non videntur militiam amplecti posse, nisi sit gravis & fundata præscriptio pro ejus justitiâ; cum enim Principi non sint subjecti, sponte, & sine causâ exponerent se periculo gravissimæ injuriæ inferendæ; si pro utraq; parte sint motiva gravia, posset quis pro parte, pro qua volet, militare; *Dian. p. 4. T. 4. R. 32.* Vid. *Grotium L. 2. C. 1.* 3. Fides & pacta hostibus etiam infidelibus vel hæreticis servanda sunt, etsi forsan bello injusto sint extorta; nam id exigit securitas Societatis humanæ, ne pacta temerè rupta graviores post seurbationes trahant, neque in his Papa dispensare potest, nisi cedant in grave præjudicium religionis, vel fidei Catholicæ.

QUÆR. II. Quid circa duellum?

7. *sc. seqq.* duellum græcè monomachia est duorum vel etiam plurium certamen, uno indicente, altero acceptante, est peccatum gravissimum & duplex homicidium, dum vitam proximi injustè aggreditur, & suam periculo exponit. 1. Non est licitum ex odio vel vindictâ, ut per se clarum est, neque ad ostentationem vitium, aut ad propulsandam notam ignaviæ, ut patet ex propos. 2. ab Alex. VIII. damnatâ; *Vir equestris ad du-*

*ellum provocatus potest illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat. Ratio est: quòd illa nota consistat in mera apprehensione imprudentium, & evitari possit, si provocatus dicat; ego tuâ conditione opus non habeo, hoc gladio paratus sum omni loco, & tempore contra quemvis aggressorem me defendere: aliud est de fugâ in actuali aggressione, quæ homini nobili vel militari ex natura rei omnium hominum judicio ignominiosa ducitur; duellum autem recusans non censetur fugere, sed legem Dei & naturæ observare: 3. Neque licet auctoritate judicis ad indagandam veritatem vel justitiam Causæ, ad terminandam litem vel purgandam suspicionem criminis, quia est medium fallax & superstitiosum ad illum finem; frequenter enim contingit innocentem succumbere, & hoc modo expectare à Deo ostensionem veritatis vel innocentiam, est formalis Dei tentatio; C. 1. § 2. de purgat. vulgari. S. Thom. q. 95. a. 2. Laym. Metzg. *Dicast. n. 213.* 4. Probabilius licet offerre & acceptare duellum, si id necessarium sit ad infringendas hostium vires vel animos, vel ad finem belli victoriæque facilius consequendum. Exemplum habetur *Lib. reg. 1. de David & Goliath: similiter, si Judex duos ad mortem condemnatos jubeat congregari, quia tunc alter alterius Minister justitiæ constituitur, etsi Judex peccet, si id faciat ad solam suam & spectantium oblectationem.**

Bb 2

nem.

nem. 5. Si inimicus dicat : auferam rem tuam, vel occidam te, nisi cras in isto loco mecum congregeris; non licet congregari, potes tamen te defendere etiam occidendo, si impetaris: & quamvis *Less. Laym. Sporer* non improbabiliter excusent virum nobilem in aula, vel militarem in castris, qui provocatus se sistit meræ defensionis gratiâ, ne alioqui ob suspicionem ignaviæ dignitate, officio vel favore Principis vel Ducis privetur, eò quòd per provocationem fiat actualis aggressio non tantùm honoris, sed & officii ac dignitatis, quæ inter temporalia magni momenti reputantur; Verius tamen est id non licere, etsi permissum sit dicere: *Hoc ense me defendam ubicunque me aggressus fueris, exire autem ad locum condictum non est hominis Christiani. Dices: exire ad locum condictum est actio indifferens, ergo licita erit saltem ex tam gravi causa. R. n. ass.* exire ad locum condictum in his circumstantiis, non est actio indifferens; sed realis duelli acceptatio. 6. Alii excusant eos, qui provocant vel acceptant duellum, quando certi sunt non secururam pugnam vel impediendam absque periculo gravis incommodi, sed id plerumque est scandalosum & in praxi periculosum.

21. QUÆR. III. Quid circa pœnas duellantium?

R. seqq. 1. *Trid. Sess. 25. C. 19. de reform.* excommunicat Imperatores, Reges, Principes &c. qui in suis ter-

ritoriis concedunt locum ad exercendam monomachiam, & eisdem locis vel castris, in quibus duella permittuntur, privati, si ea ab Ecclesiâ obtinuerint, & si feuda fuerint, itatim redeunt ad Dominum; 2dò: Eandem excommunicationem, perpetuamque infamiam incurrunt, & ut homicidæ puniri jubentur duellantes, & eorum patroni. 3. Hæc communicatio extenditur ad omnes, consilium, operam, vel favorem præstantes, litteras provocatorias scribentes, scienter deferentes, arma ministrantes, etiam non secutâ pugna, ut in terminis habet Bulla Clem. VIII. Item ad spectatores, qui palam, & studiosè accedunt, quia tales suâ præsentia censentur eos animare; secus, si ex occulto vel obiter & in transitu aspiciant, aut si ex composito quidem accesserint, sed pugna in effectu non sit secuta; tunc enim reverà non fuerunt spectatores. 4. Clerici duellantis præter excommunicationem, incurrunt privationem omnium beneficiorum & inhabilitatem ad ea impostera obtinenda; potest tamen in his, nisi homicidium vel mutilatio secuta fuerit, Episcopus dispensare; *Pyrrh. L. 5. T. 14. n. 5.* 5. Privantur sepulturâ Ecclesiasticâ, qui in ipso conflictu decedunt; si duellans moriatur in alio loco vel post interval- lum temporis dato signo pœnitentiæ, non est privandus sepulturâ; quia talis non censetur mortuus in ipso conflictu, & pœnalia utpote odiosa strictè sunt

12.

sunt interpretanda; si duellum sit notorium, ipso facto incurritur privatio sepulturæ; si non sit notorium, requiritur sententia declaratoria; ideòque tunc res ad Episcopum vel ejus Vicarium deferenda est; etiamsi dederit signa pœnitentiæ, ut habet Agenda Colonienſis edita anno 1720. pag. 156. si Ordinarius longè abſit, debet mortuus ſepeliri, etſi Episcopus crimine ex poſt publicato poſſit corpus facere exhumari. 6. Quamvis excommunicatio, ſuſpenſio, interdictum, & ex praxi Eccleſiæ etiam privatio ſepulturæ incurrantur ipſo facto, infamia tamen, privatio beneficiorum, & amiſſio bonorum cum privent jure acquiſito, requirunt ſententiam declaratoriam. 7. Dictam excommunicationem Greg. XIII. & Clem. VIII. extendunt ad duella etiam privata, eamque reſervârunt ſoli Papæ, *Laym.* tamen *hic c. 5. n. 4.* dicit, has conſtitutiones in Germania & partibus ſeptentrionalibus in tanto rigore non eſſe receptas; ſaltem probabiliùs eſt cum *Bonac. Comit. L. 6. mor. q. 17. Regin. to. 2. L. 21. n. 83. Filicet. Pirh. n. 3. Tamb. de Confess. L. 3. c. 7. n. 15. Sporer n. 112.* Episcopos & mendicantes ac cum iis participantes exceptis Italis extra urbem (hi enim ſpecialiter excipiuntur apud *Maran. in ſumma Bullarii V. Caſus reſervatus fol. 119.*) ab hac excommunicatione ſi crimen occultum ſit abſolvere poſſe, ſicut poſſunt ab aliis Caſibus Papæ extra

Bullam Cœnæ reſervatis, ut dicam Caſ. 116. q. 3. in irregularitate autem ſecuto homicidio etiam occulto ſolus Papa diſpenſare poſteſt.

QUÆR. IV. An ſemper prædictæ pœnæ incurrantur? 14.

1. Quamvis omne duellum auctoritate privatâ ſit illicitum, pœna tamen, quia eſt ſtriçtæ interpretationis, ſæpe non incurritur, ut *imo.* Si conſlictus fiat armis ineptis ad graviter vulnerandum v. g. pugnis, levi baculo, quia non eſt certamen grave. 2. Si locus vel tempus non deſignetur, requiritur enim deſignatio loci & temporis copulativè, *Dian. p. 3. t. 13. reſol. 59.* aut ſi tantum deſignetur locus vel tempus in genere v. g. tecum pugnabo, quamprimum mihi extra urbem occurreris. 3. Si ſubitâ irâ gladios extrahant, aut durante eodem calore iracundiæ in alium locum pergant tutiùs pugnaturi, quia non eſt propriè duellum ſed continuatio prioris rixæ. 4. Conſulens non incurrit, ſi conſilium revocavit, quantum potuit, licet ſecutum ſit duellum; *Diana & alii:* ſi verò conſilium non revocavit, incurrit, duello etiam non ſecuto, quia conſilium ratione ſuâ, & non tantum ratione effectûs prohibetur. 5. Superior non tantum mandans, ſed & permittens, aut pro condigno non puniens incurrit excommunicationem contra præceptum Tridentini, quia non adhibet media neceſſaria ad extirpandum nocentiſſimum rei publicæ crimen.

men. 6. Ministrans arma amico, qui absque eo æquè citò & audacter erat pugnaturus aliis armis, tantùm ut cum minori periculo pugnet, per se loquendo neque peccat, neque pœnam incurrit, quia non facit, ut amicus ducllet; sed ut ducllet cum mino-

ri periculo, in quo nihil est mali, dummodo non dentur arma contra pactum duellantium inæqualia; *Croix L. 3. p. 1. n. 854.* intellige, si duellum impedire non possit, aliàs enim ad hoc obligabitur ex charitate.

CASUS XXXVI.

De injuriis in bonis famæ & honoris.

Querulosa in honore & fama plures lesit irridendo, subsannando 1. De personis cognitis & incognitis temere, in picando, judicando. 2. 3. 4. falsa crimina ad tuendum honorem proprium imponendo, occulta Superioribus vel etiam aliis consilii & solatii causâ aperiendo. 5. Crimina eorum aliis exprobrando. 6. Propria manifestando. 7. Bona malè interpretando, remisè laudando. 8. Mendaces, fures, superbos, spurios, meribibulos &c. nuncupando. 9. De persona indeterminatè. 10. Dicendo crimen ut auditum. 11. Coram uno viro gravi, vel coram marito. 12. Eidem, vel diversis detrahendo in materia levi. 13. Detractionibus attendendo, non impediendo, in vitam inquirendo. 14. Publica in & extra locum publicitatis etiam oblivione sepulta verbo, scriptòve propalando. 15. Et seqq. secreta pro & commissa etiam iniquè detecta sub pretextu boni communis & privati revelando. 19. Et seqq. Pro resolut.

1. QUÆR. I. Quid sit fama, honor, & quæ vitia iis opposita?

æ. I. Fama est multorum existimatio bona, vel mala, de vita vel moribus alterius; honor est externa testificatio de alterius bonitate vel excellentiâ. *S. Thom. 2. 2. q. 10.* si fiat verbis, dicitur laus, quæ si clarescat, dicitur gloria, honor prout contradistinctus à fama seu intrinseca existimatione est minus bonum, quàm fama, quia minus est extrinsecè significari, quàm internè judicari bonus. æ. 2. Bonæ famæ opponitur suspicio, judicium temerarium, detractio, honori opponitur genericè contumelia, quæ est testificatio de vitiis vel defectibus alterius & plerumque fit in præsentia dehonoriati, quamvis etiam fieri possit in ejus absentia, ut si quis dehonoret ejus statum; si dehonoriatio fiat objiciendo culpam, propriè dicitur contumelia; si objiciatur defectus naturalis v. g. cæcitas, deformitas, vocatur convitium; si indigentia, in qua alteri succurristi, improprium; si fiat verbis vel gestulationibus, subsannatio; si lusu verborum ad excitandam in alio erubescantiam, irrisio vel illusio; hæc